

ROMÂNUL

ORGAN AL PARTIDULUI NAȚIONAL ȚĂRĂNESC ARAD

REDACȚIA
și
ADMINISTRAȚIA
ARAD
Strada Horia No. 2.
(Clubul Partidului
Național Țărănesc)

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 120 Lei
Pe jumătate
de an . . . 60 Lei
Exemplarul . . . 3 Lei

Datoria de om

Sunt mai multe veacuri de când trăia regele Filip al Macedoniei, tatăl vestitului Alexandru. El însărcinase pe un servitor al său să-i spună în fi este care zi aceste cuvinte: „Adu-ți aminte că ești om!” Ce rost aveau aceste vorbe? Ele trezeau mereu grija înțeleptului rege, că omul este supus greșelilor și poate deci cere prea mult sau prea puțin dela viața sa și a supușilor săi. Păstrând cu iscusință măsura potrivită, regele Filip a izbutit să învingă pe dușmanii săi păzind fericirea sa și a poporului său. El a avut o purtare blândă și părintească față de supuși deprinzând pe fiul său Alexandru a se purta cu aceeași dragoste și înțelepciune. Până aci ține povestea.

Și acum să cităm o întâmplare.

La Lupeni sunt o grămadă de oameni de conducere cu o pleiadă de interesați cari în fiește care zi își luau creionul în mână și-și socoteau tantiemele, veniturile ce le căpătau după câștigurile realizate prin mizeria brațelor muncitoare de acolo. Cifrele creșteau și creșteau și veniturile, beneficiile și tantiemele. Acolo n'a fost nimeni care să le fi spus, în fiește care dimineață: Adu-ți aminte că ești om, și precum ție nu-ți place altuia nu face! Nimeni nu s'a cugetat dintre conducătorii minelor că trebuie ajutorată și muncitorimea, că dacă capitalul s'a mărit prin brațele muncii lor, se cuvine, omenește și în mod firesc să fie îmbunătățită și viața atât de mizerabilă acnașilor arși

în văpaia sudorii și cari scormoneau prin intunec ca târchițele, jos, în fundul pământului. Nimeni nu s'a cugetat omenește. Și-au uitat că sunt oameni și au de a face cu oameni.

Nu vrem să ne ocupăm cu partea reală a faptului regretabil întâmplat la 6 August, deci nu ne mărturisim arbitri asupra vinovației vre-unuia care ar purta vina ciocnirii, din care a rezultat cei douzecișidoi de morți și mai bine de atâția răniți. Pe noi ne preocupă precedentul întâmplării și mobilul spiritual al celor întâmplate.

Dacă pe urma cercetărilor se vor găsi vinovați pentru cazul dezordinii muncitorii, ei își vor lua pedeapsa și totașa se vor pedepsi și autoritățile dacă se va afla că au fost implicate în mod culpabil la producerea dezordinii. Vinovatul fie că va fi muncitorul Munteanu, prefectul Rozvan sau comandantul detașamentului militar. Pedeapsa se va pronunța asupra dezordinii din 6 August, după cum judecătorii vor califica faptele. Înaintea judecății trebuie să ne închinăm pentru că sentința judecătorească va fi adusă în baza legilor cari apără buna orânduială a statului și a tuturor cari trăesc în el.

În ce măsură însă e vinovată Direcțiunea Minelor? Ce rapoarturi au existat între direcțiune și muncitorime? Oare omenește a fost tratamentul de până acum față de mizeria muncitorului? În ce măsură e vinovat Inspectoratul muncii? Ce rapoarturi au exis-

tat între Inspectoratul muncii și muncitorime sau Direcțiune?

Sunt o sumedenie de chestiuni cari trebuie se luminate pentru a se găsi în definitiv acel motiv care a determinat muncitorimea să asculte de cuvintele instigatoare ale unui Munteanu — fie sau nu acesta comunist sau de vorbele goale a altora, cari atăteau muncitorimea. Nu cumva un tratament mai înțelept și mai uman pătruns de cuvintele: „Adu-ți aminte că ești om” ar fi îndreptat lucrurile spre bine.

Să ne aducem aminte că sub guvernul liberal, nu s'a făcut nimic pentru acești muncitori ci din potrivă mizeria în care se sbăteau a fost încurajată fiind mai primordiale interesele bănești ale Uzinei și ale intereselor liberalii.

Actualul Guvern, fiind cazul și-a pus problema de a trece minele în administrația statului. Intențiunea este dintre cele mai frumoase intrucât cunoaștem intențiunile și programul guvernului nostru și suntem siguri că muncitorimea ar găsi în actualul guvern un vajnic sprijinitor, dar ne punem întrebarea, ce se va întâmpla când la conducerea statului se vor perinda guverne a căror intențiuni vor fi mai puțin frumoase și cari vor găsi în această uzină un izvor de câștiguri ilicite lăsând drum liber corupției pentru a cărei înfrânare se luptă azi guvernul dlui Iuliu Maniu. Așteptăm ca guvernul nostru să ia de pe acum cele mai aprige măsuri pentru a pune capăt abuzurilor ce se comit față de muncitorime și să facă să fie eliminați din societate aceia cari folosindu-se de nemulțumirile materiale ale muncito-

mei caută să răspândească sămânța anarhiei și a resvrătirei.

Ultimele știri ne înformează că muncitorimea minieră din Lupeni este departe de a se solidariza cu agitatorii. În seamă deci că ea însăși desaproabă tulburările.

Societatea și așezarea noastră omenească deci cu atât mai mult ne cere să ne cugetăm omenește și în toată activitatea noastră să ne aducem aminte că suntem oameni, cari au inimă și suflet, minte și pătrundere rațională și din sentimentele noastre omenești mai perfecte să împărtășim și pe acei cari uneori nu le au fie din slăbiciune fie din o poruncă a firii.

Postul radiofonic românesc

După ultimele informațiuni, în sfârșit, postul cel mare radiofonic românesc își va începe emisiunile de probă între 15—30 August. Postul este complet instalat la Băneasa. Energia cu care va lucra noul post este de 12—18 Kw. În Septembrie ținându-se la București expoziția internațională de radio, aceasta va găsi și postul nostru în funcțiune. Amatorii din județ, nu ne îndoim, vor primi cu mare bucurie această veste pentru că după un timp îndelungat de așteptare vor auzi și glas românesc și artă românească. Țărâtimea noastră va aprecia însemnătatea acestei știri și fac foarte bine acei cari vor destina din truda lor, bani pentru cumpărarea unui cât de mic aparat radiofonic. Aceștia vor fi, astfel, la curent cu toate știrile din lume și vor avea prilejul să guste din știința românească.

Foiletonul nostru.

Viața lui Ion Creangă

(III. urmare și sfârșit)

„Dela 1866 până la 1872, zice el, am făcut și ceva politice. În întrunirile dela primărie cine era mai guraliv decât mine, Bută, Damaschin și Corduneanu? Alegeam și culegeam la deputați și la membri comunai, tot ce era mai bunșor din fracțiune.”

Creangă a fost multă vreme dușmanul politic al „Junimii” și în deosebi al dlui Iacob Negruți cari au scris satira Electoralele în care l'a poreclit pe Creangă cu numele de „părintele Smântână”.

În anul 1871 vara, Creangă purta în loc de potcap o pălărie, după modele preoților din Bucovina. O protestare generală a fost făcută de toți preoții din Iași, acuzând pe Creangă de eretic. Mitropolitul însuși l'a chemat înaintea consistoriului pentru a și da îndreptările, dar Creangă s'a împo-

trivit și nu s'a înfățișat. Consistoriul ia ridicat în mod provizoriu darul.

Creangă atunci s'a tuns, a lăpădat antia, pe care de altfel o ura, și a rămas mirean, Atunci Ministrul Tell l'a destituit pentru motivul că nu este moral, ca un răspopit. să fie institutor. Chiar zicea Creangă câte odată:

— Am fost destituit pe timpul răposatului Mitropolit Calinic, de răposatul ministru Tell, fie le țărâna ușoară.

Tot cam pe atunci a luat un debit de tutun și s'a făcut negustor, apoi a intrat ca profesor la Liceul Nou și peste vre-o doi ani, venind Titu Maiorescu la minister, l'a numit din nou institutor la clasa doua la școala din Păcurari, unde a rămas până la moarte.

Răspopitul Creangă, în gura popilor și a mahalalelor ajunse o adevărată halima. Unii ziceau că, avându-se în de bine cu nevasta cutărui, ar fi fost prins și tuns; alții că l'a cumpărat jidanii; alții că i eretic și câte altele, dar toți îl cunoșteau, și megiașii, de aveau vro nevoie, tot la dânsul se du-

ceau și Creangă cu dragă inimă ajuta și stăruia pentru oricine numai bine să facă, și așa în puțină vreme nu era om nevoiaș care să nu fi cerut ajutorul lui.

Cam pela 1874, Creangă a cunoscut pe Eminescu, care pe atunci era revizor școlar. Între dânsii s'a legat, dela cea dintâi vedere un prietășug adânc. Și unul și altul săraci, disprețuiau viața șgomotoasă de târg; dușmani neampăcați ai formelor desarte din saloane, adesea se întâlneau în grădinele retrase din Tătărași și Galata acolo petreceau amândoi nopți întregi, observând cu lăcomie poporul, ascultând cu drag cântecele lăutarilor.

Cam la 1876, Creangă se rugă de dl Victor Castan, ca să l' ducă în întrunirile literare ale „Junimii”, zicând că are și el ceva scris. Pentru întâia dată a fost primit fără băgare de seamă, dar de îndată de Creangă a citit cea dintâi poveste a lui: Soacra cu trei nurori, toți au recunoscut într'ânsul talentul și originalitatea lui, a fost

încurajat și îndemnat și în scurtă vreme a ajuns unul din frunțașii prozei române. nu era om care să nu fi cunoscut pe Creangă și să nu fi primit cu bucurie prietenia lui, atât era de glumeț și bun la suflet, pe cât era de modest, când se atingea ceva de dânsul și de îndrăzneț când apăra drepturile altuia. Vasilie Conta, pe când era ministru, l'a alea în consiliul general de instrucțiune. Ceva mai târziu, într'un congres didactic la Iași, unde discuțiunile ajunseser aprinse și fără nici un șir, Creangă, care era acolo retras și tăcut într'un colț, deodată sare în sus și cu un glas puternic strigă cât putu:

Cer cuvântul, domnule Președinte, Deodată se făcu tăcere adâncă: toți întoarseră capul către dânsul.

— Am zis: „cer cuvântul” domnule Președinte

— Aveți cuvântul, răspunse președintele, cam nedomirrit.

Era, un ciobotar, care nu făcuse nod la ață și cosea, cosea mereu fără

BULETINUL AGRICOL

al Camerei de Agricultură a Jud. Arad.

Prețul cerealelor pe piața din Arad în ultimele zile.

Grâu . . . Lei 600—610.— per 100 kgr
Orz . . . „ 430—440.— „ „ „
Ovăș . . . „ 420—430.— „ „ „
Porumb „ 620—630.— „ „ „

Prețul nutrețului pentru vite pe piața din Arad în ultimele zile.

Fân . . . Lei 180.— per 100 kgr.
Trifoi . . . „ 200.— „ „ „
Lucernă . . . „ 220.— „ „ „
Pae . . . „ 60.— „ „ „

Vite nu s-au adus în obor din cauza boalei.

Timpul și starea semvnațurilor

În săptămâna trecută în fine ne-a sosit ploaua de mult dorită, ceea ce deși a curs destul de bine, totuși pentru unele porumburi este prea târzie. În general însă putem zice că în urma acestei ploii este mai asigurată în județul nostru recolta medie-bună de porumb. S-a înmormântat pământul și agricultorii săguncioși își văd de ogorățul holdelor.

Ce privește căratul crucilor de grâu după holde este; la șes cu puțină excepție terminat, iar prin părțile deluroase în deplină curgere.

Treeratul cerealelor în curgere, iar rezultatele sunt inferioare celor așteptate atât cantitativ cât și calitativ.

Cursurile pomologice practice.

În zilele de 1, 4, și 6. August 1929 s-a ținut le pepinieră pomologică din Socodor și în 9, 10 și 11. August a. crt. s-a ținut la școala de pomi a Dlui. Pavel Bogdan membru ai Camerei, locuitor în Iosășel, cursurile pomologice practice de vară aranjate de Cameră.

La aceste cursuri au participat în total 44 ascultători și anume: 4. preoți 6. învățători 3. funcționari ai administrației comunale 1. Inginer, 3. industriaș și 27. agricultori cari se ocupă cu pomicultura.

Camera de Agricultură are convingerea că pe lângă acțiunile sale referitoare la distribuția de pomi fructiferi nobili

distribuția de puieți pentru propagarea reinființării școalelor de pomicultura în 37. Comune și în fine pelângă cursurile practice pomologice de vară a contribuit foarte mult la dezvoltarea cultivei pomologice din acest județ.

La invitarea noastră specială transpusă tuturor primăriilor comunale cari au reînființat școala de pomicultura au fost trimiși numai trei delegați din partea primăriilor, prin urmare suntem convingeți că toate comunele cari au spesat o sumă oareșicare din banii publici pentru îngrăditul dasfundarea și îngrijirea terenului acestuia și cari au primit dela cameră puieții necesari în mod gratuit, vor avea omul corespunzător care se va pricepe la lucrările necesare unei școale pomologice căci nu putem presupune că ar fi condus cere vre unei comune atât de nebăgătoare de seamă ca în cazul când care va nu ar dispune de o astfel de persoană de specialitate să nu fi trimis un delegat pentru a însuși cunoștințele de cari are lipsă pentru conducerea și amortizarea cât mai favorabilă a banului public.

A v i z.

În decursul săptămânei va apare publicațiunea Camerei referitor la condițiunile pe lângă cari se pot face comenzile de îngrășăminte chimice prin Cameră. Rugăm a da acestei publicațiuni toată atențiunea cuvenită chiar și din propriul interes. Aceasta, va fi afișată în localul primăriei comunale.

Rugăm a ceti condițiunile și a grăbi cu comanda pentru ca îngrășămintele să soscască la timp.

A v i z.

Se aduce și pe aceasta cale la cunoștință publicului că Camera va distribui și în acest an grâu selecționat de sămânță, curățit bine fără corpuri străine.

Sămânța se va distribui cu prețul de pe piață a grâului de consum urmând ca diferența de preț precum și toate speșele de transport și manipulare să fie suportate de Cameră.

Atragem atențiunea agricultorilor asupra proverbului vechi: „Ce vei se mână, aceia vei secera“ și îndemnăm

pe fiecare dintre agricultori care nu dispune de sămânță bună de grâu să se folosească da acest prilej și de rcest sprijin ce l oferă Camera.

A v i z.

Se aduce la cunoștință celor intereșați că la Primăria comunală Peregul Mic se află de vânzare doi tauri de rasa „Simenthaler“. A se interesa la adresa de sus.

Direcțiunea Camerei.

Fraude la C. F. R. Arad. La Arad s'a descoperit fraude ce întruce suma de zece milioane și jumătate în dauna statului. Faptele au fost comise în anii trecuți de funcționarul casier Fofiu Coriolan și Muller Ede fost subșef de serviciu prin falsificarea listelor de plată. Numții în mai multe rânduri, dela anul 1920 au falsificat listele găsind că astfel se vor putea mai ușor îmbogăți pe spinarea statului român mai ales că lipsea și controlul, sub regimul liberal. Funcționarul Fofiu văzându se descoperit, în ziua de 4 August vroia să și pună capăt zilelor prin tr'un foc de revolver dar nu i a reușit. El se găsește în spital iar individul Muller e arestat. Cercetările ce și urmează cursul vor descoperi și alte amănunte în legătură cu aceste fraude. Au mai fost arestați la 12 cor. comerciantul Pavel Liszka fost ajutor casier la cfr. subinspectorul Cuzman Nicolae și contabilul Anton Ciszer.

Comuniști judecați. Tribuualul din Timișoara judecând Luni la 12 cor. asupra tulburării de la 1 Aug. ac. a condamnat pe mai mulți indivizi prinși în flagrant pentru provocare la tulburări și dezordine. Astfel au fost pedepsiți Gruia Dimitrie la șase luni închisoare și 10 mii lei amendă, Grun Nic. la 2 ani închisoare și 2 mii lei amendă iar indivizii Nedl Fr. Lambert Matei, Saturnus Iosif Maurițius Spiczer și Iuliu Maier au fost achitați.

Cinematograful Urania

Dela 18

Bandiții aerului.

Repr. încep la ora 5, 7 și 9¼

Examenul de admitere în școlile secundare

Între 1—4 Septembrie se va ține la fiecare școală secundară, examenul de admitere în cl. I a acestor școli.

Cererile de înscriere la examen însoțite de acte se vor înainta școlii unde candidatul voește a trece examenul de admitere, între 22 August și 1 Septembrie.

Nu vor putea fi înscriși la acest examen elevii cari la 1 Septembrie a. c. nu vor avea vârsta de cel puțin 10 ani și cel mult 13 ani.

Direcțiile liceelor pot acorda însă o dispensă de vârstă de cel mult 6 luni în minus și cel mult un an în plus.

Pentru dispense mai mari candidații se vor adresa ministerului instrucțiunii.

La școlile cu internat sau burse în bani, examenul de admitere în clasa I a este și examen de internat sau bursă.

Bursierii vor fi declarați primii reușiți în ordinea clasificării și în limita locurilor vacante.

Candidații cari au mai depus acest examen în sesiunea Iunie nu sunt admiși la examenul din Septembrie decât, numai dacă renunță în scris la situațiunea școlară a examenului din Iunie.

Cinematograful Appolo

Dela 18

Dorine și întâmplare

Repr. încep 5, 7 și 9¼

Congres internațional de reclame la Berlin.

Camera de Comerț și de Industrie din Arad, face cunoscut, că „Congresul Mondial de Reclame“ își va ține ședința sa comemorativă de 25 de ani la Berlin între 11 și 15 Auguste 1929. La acest congres, care va fi prezidat de fostul cancelar al Reichului Dr. Luther, vor participa afară de statele europene și delegații statelor transoceane. Pentru congres care va evidenția însemnătatea reclamei în viața economică, se manifestă un viu interes în toată lumea.

nici o ispravă. Așa faceți și d stră vorbiți meru, fvră să știți ce vorbiți.

Un hohot lung de răsete isbucni în toată sala și de atunci congresul didactic a rămas caracterizat pentru totdeauna.

Creangă a fost decorat în 1878 cu medalia Bene Merinti clasa II a pentru lucrările și publicațiunile sale didactice iar la 1883 i s'a conferit gradul de cavalier al ordinului Coroana României. Aceste decorațiuni nu le-a purtat însă niciodată.

Acest mare și talentat scriitor român era de o modestic rară. Ca și Eminescu nu a luat niciodată în băgare de seamă talentul său, a rămas totdeauna același: „Nică a lui Ion a Petrei ein Humulești“, gras, gros, greoi, îmbrăcat simplu, cu straie de săiac. Adeseori îl întâlneau, iarna și vara, pe jos cu o pălărie mare pe ceafă, cu un băți gros pe umăr mergând la plimbare afară din târg, la Tătărași, la Păcurari, la Galata.

Acolo se întâlnea cu vre un cunoscut de al lui lucrător, meseriaș sau muncitor, se punea la vorbă, îl cinstia

și ascultă cu luare aminte necazurile și sărăcia omului, și de avea putere îl ajuta cu dragă inimă. Așa, întâlnina odată spre sărbătorile Crăciunului pe moș Ioan Hangan supărat, îl întrebă de sănătate și de supărare și acesta i se plânge că primăria de mai mulți ani a oprit jocul păpușilor și el nu mai poate câștiga un ban pentru copii. Și Creangă atunci, mănios, pleacă la primărie, stăruiește, face vuet și scoate în voirea lui Hangan. De atunci păpușile, acest teatru ambulant, care atâtea vreme a desfătat și desfătează încă poporul, încă au învoirea de a umbla la vremea sărbătorilor de Crăciun.

Altădată, fiind pe stradă cu fiul său Constantin, care pe atunci era copil, se întâlnește cu un sacagiu, un megiaș al său, care îi ieșise înainte pentru a i se plânge de neajunsurile ce i făcea poliția. Creangă întinde mâna omului și îl întrebă de sănătate. Copilul însă rușinat oarecum de aceasta, pleacă mai înainte. Creangă îl chemă, îl trage de urechi și l silește să dea mâna cu sacagiul.

Creangă era om respectuos, nepre făcut, deștept și glumeț.

Așa a fost Creangă toată viața lui. A scris cum a trăit, a trăit cum a scris. El era om iute din firea lui, în stare a face o neleguire într'un minut, de mânie, dar întotdeauna îi părea rău de ceea ce făcea lesne crezător, bun la inimă și fără patimă. Toată viața lui a urit pe Jidani, Greci Nemți, și a fost împotriva tuturor străinilor. Adesea și bătea joc de dânsii, râdea pe socoteala lor, și deopotrivă îi privia cu un fel de amărăciune moștenită dela părinți.

De mergeai la dânsul acasă trebuia să urci întâi dealul Sărării priure grădinii și livezii, până ce ajungeai în hudița Țicăului dă sus. Acolo cobori o vale repede și povârniță, aduci la dreapta și dai cu fața drept în porțița No. 4. la bojdeuca lui Moș Creangă, căci bojdeuca își botezase el locuința lui și de vară și de iarnă, și de veselie și de durere. Cobori apoi mai multe scări între două rânduri de copaci verzi și umbroșii. În ograda găini, rațe, găște, crăcăiesc în

toate părțile; câinii și mâțele îți ies înainte; în vale case și grădini: în depărtare dealul Ciricului.

— Acasă-i Moș Creangă? întrebam noi.

Acasă, îți răspundea zâmbind o fetiță sprintenă ca un princhindel și răsărită ca o cucută.

Poftiți în casă, dumnealui îi din dos.

Las' pe noi că l găsim și din dos, răspundeam făcând mare gălgăie și dând buluc cu toții din dos în cerdac.

— Uraa!... moș Creangă, strigam noi cât ne lua gura, de răsuna toată valea ceea a plângerii.

— Da ce mai faci? Ce mai dregi? Te doriam. Cum mergi cu sănătatea? îl imbulziam noi cari dincontro cu întrebările.

Iar moș Creangă, în mijlocul a o mulțime de hârtii, note, caiete împrăștiate în toate părțile, îmbrăcat în halatul lui cu dungi albastre, cu tărăiți în picioare, cu o prostire albă pusă patru în jurul gâtului pentru sudoare, gros și greoi precum era, când se vedea așa prins în

Artistice.**Frumosul către simțurile
din educația estetică**

Faptul că marea însemnătate a simțurilor în viața sufletească a omenirii se cunoaște numai de un timp mai apropiat, se datorește curentului anti-intelectualității din ultimul secol, care vrea să îndrepte toate direcțiile și aptitudinile vieții spre simțuri temperate și intuitive. Cum problema este în tangentă cu chiar educația estetică care formează partea fundamentală a complexității simțurilor, a ajuns să pună în lumină păreri multora care se ocupă mai de aproape cu ea.

Drept vorbind chiar și la perceperea singuraticelor senzațiuni, culori sunete etc. întâlnim simțuri fugitive de estetică elementară și atributul de simțire ce se manifestă în cadrul impresiilor particulare de mai sus, este variat. Se știe însă și aceea că pentru fiecare culoare atributul de simțire este diferit, așa de ex. albastrul te indispune, roșul te irită. Apoi obvin și sentimente estetice în legătură cu sunetele. Așa de ex. vocea înaltă exprimă bucurie, cea joasă seriozitate. Asemănătoare sentimente cu cele dintâi, provoacă și diferitele forme, dar la acestea simțurile musculare contemplative, joacă un mare rol. Așa de ex. un studiu de perspectivă atunci ne convine, dacă conturile lui le însoțim ușor.

Aceste simțuri estetice însă apar mai accentuat în cazul, dacă la impresiile lor se înalță și diferite amintiri. Dar printr-o cercetare mai minuțioasă vom vedea, că ele în nici o legătură nu stau cu susținerea corpului nostru și tocmai aceasta este trăsătura caracteristică a altruismului lor.

Căci ce-i mai pre sus în educația estetică decât cultul frumosului, care ne ridică din răutatea și bezna vremurilor în lumea altruistă și asta cu atât mai vădit cu cât chiar Puskin (1819-1900) marele critic englez cât și marele poet german Schiller, au vădit ca acest cult al frumosului, să se innobileze mereu și n'otdeauna cu învățămintele strălucite ale artei omenești.

De bună seamă pentru o înțelegere cât mai profundă a artei, trebuie să în-

deplinăm mai multe condițiuni: 1. dezvoltarea clară a simțurilor, 2. dezvoltarea fanteziei, 3. o anumită instrucție pregătitoare și 4. Dezvoltarea simțurilor artistice.

Însă pentru a trece la aceste simțuri cultura mai trebuie să înainteze până la un anumit grad când apoi, întreaga societate cultă are să se nizuiască a în dreapta totul numai și numai către Frumos, prin exemple de intuiție și înaltă educație estetică.

Teodor T. Țiucra.

Curiozități.

Cetim în revista „Oginda lumii“ că un filantrop american avu originala idee de a trimite pe serii la o mie de persoane alături de o adresă câte un dolar pentru a se convinge, câte dintre ele vor restitui dolarul în favoarea unui scop de binefacere, la care au fost fost rugate de către acest filantrop. În scrisoarea trimisă, americanul cere ca răspunsurile să fie și semnate cu numele fiecăreia. Ce credeți ce s'a întâmplat? Vă așteptați de sigur ca nimeni să nu fi fost prost să restituie dolarul. Din 158.150 inși au răspuns 94 la sută. 68.448 s'au scuzat că nu pot iscali numele și au restituit dolarul. Alții 75.026 pe lângă restituirea dolarului au mai trimis bani pentru scopul de binefacere. Numai 6 la sută au păstrat dolarul fără să răspundă.

Un portar din Berlin-Vilmeldorf și a serbat nunta de argint în aceeași zi cu cununia celor trei fete ale sale.

Băile Simay**Bae de înot și de soare**

deschis pentru femei Marți toată ziua și Vineri d. a. pentru bărbați liber în fiecare zi înainte de amiază cu excepția zilelor de duminică și Marți

Ștrandul deschis

Lunea și Joia între orele 5—8 m. p.

Direcția băilor.

Știri diferite

Redacționale. Continuarea articolului „In cepturile cooperăției maghiare“ de Dl. Dr. Emil Botiș se va publica în numărul viitor.

D. Ștefan Cicio Pop Președintele Camerei de deputați și președintele org. noastre județene a fost luni, la Arad. D.Sa, s'a întors în aceeași zi la Conop, unde va sta până Vineri trebuind să călătorească la Turnu Severin și de acolo la București.

In atenția Dnui Prefect. De câtă vreme funcționează în Com. Zimandul Nou o Societate de pompieri cu statute de organizare și funcționare în regulă, fiind condusă de Mndul Francisc, comandant, Szabo Iosif sub. comandant Josif Grünberger ofițer și având secretar pe Dl. Aderman Sebastian subnotarul Com. Zimandul Nou.

Suntem informați că conducătorii acestei societăți nesocotind faptul că trăesc în țara românească, din îndemnul însuși al subnotarului Aderman, fac comanda întotdeauna în limba maghiară și sună din obișnuință ca semnale de foc, în mod batjocoritor numai pe cele maghiare voind cu ori ce preț a sfida buoul simț al autorităților noastre locale și al opiniei publice.

Atragem atențiunea Dnui. Prefect a supra purtării lipsite de orice bun simț românesc a unui funcționar administrativ ca Dl. Aderman care nesocotește disciplina de funcționar-public și sfidează orânduiala și simțul națiunii care în mod fatal servește pe lângă existență comodă și respectul cuvenit funcționarului administrativ.

Atentat contra armatei. Sâmbătă, în săptămâna trecută, pe când regimentul 28 inf. făcea instrucție pe câmp, dintr'o porumbiște a fost atăcat cu focuri de armă și cu pietri. Cazul s'a întâmplat în Basarabia, la Chișinău. Autorii sunt necunoscuți. Se fac întinse cercetări pentru a fi descoperiți. Nimeni dintre ofițeri sau soldați n'a fost atins.

Familia Regală a Serbiei va veni în țară în săptămâna viitoare. După unele versiuni, botezul prințului nou născut se va face în România.

Greva de la Lupeni Guvernul sezișat de cazul gravelor incidente muncitorești de la Lupeni a instituit o comisiune care să ancheteze că între ce împrejurări s'au întâmplat și cine poartă vina. Intre membri încredințați cu ancheta este și d. dr. Ion Pop inspector general administrativ care a înlocuit pe dl. prefect dr. Marșicu în timpul concediului din luna Aprilie a. c. Parchetul a deținut mai mulți muncitori între cari și pe individul Th. Munteanu din Lupeni, acesta având cea mai mare vină pentru deslănțuirea grevei și a rebeliunii petrecute. Nu mai puțin vină se aduce și prefectului de județ dr. Rozvan pentru faptul că instigatorul Munteanu ar fi fost încrezut al prefectului și sortit să fie exponentul muncitorimei din valea Jiului. Cu cazul întâmplat la Lupeni s'a ocupat și Consiliul de miniștri dând noi instrucțiuni comisiei de anchetă compusă din dnii. Ion Pop inspector general administrativ, Georgescu inspector general al muncii și General Teodorescu delegat al Corpului VII armată. Dl. ministru Răducanu înapoiindu se de la Lupeni, unde personal a voit să se convingă de stărea faptică, și-a expus constatările sale dnui. Primministru Iuliu Maniu. Conform constatărilor dnui. Ministru Răducanu, nu a fost nici un moment vre-un steag roșu pe uzina electrică din Lupeni și Jandarmii n'au tras nici un foc. Guvernul a hotărât o grabnică ajutorare a familiilor celor morți și răniți dându le și asigurându le imediat ajutoare din partea caselor de asigurare și da societăților miniere.

Omor. Duminecă, la 11 cor, în comuna Crocna, certându se mai mulți țigani, trei dintre ei Parferie Covaci cu doi feciori ai lui au intervenit cu coasele omorând prin o gravă lovitură pe un țigan bătrân de 72 ani. Mai mulți au suferit leziuni ușoare. Criminalul a fost imediat deținut de jandarmi. Cei doi băieți complici au fugit. Cazul se cercetează la jandarmerie.

Ziarul „Birnița” din Cluj oficiul partidului averescan și a încetat apariția.

ră de veste de noi, se înroșia la față și oare cum se rușina.

— Iracu de min! m'ați găsit și dum neavoastră așa ca pe un prost, ne răspundea el începând a râde, că tot prost sunt eu de acasă dela mama din Humulești. Nu puteam să mă îmbrac și eu, vai de mine? Da, ian mă rog poftiți în casă, colea. Să vă aducă niște apușoară race. Ruxandăăă! Ruxandăăă! ian dă fugulită și adă apă rece. Pofțiți mă rog în casă.

— Da la smoș Creangă că stăm bine și'n cerdac, răspundeam noi cu toți într'un glas.

— În cerdac? D'apoi ce să vedeți de ucoale? Dealul Gircului îi chel ca și în palmă la bunicul.

Da cu sănătatea cum mergi, moș Creangă?

— Mulțumesc tot mai bine; stupesc în barbă și trag oghealul cu dinții.

Și așa o duceam la dânsul tot într'un răs și veselie. Și, Doamne, multe ne mai spunea moș Creangă!

— Când eram diacon, ne istorisia el, m'am dus și eu odată la teatru, la Cristol Columb. Mitropolitul ma opri dela slujbă și atunci m'am dus a

doua oară. M'a oprit să mă duc la biserică, dar la teatru ba.

— Haideți în Târgușor, ne sfătuim noi cu Eminescu într'o zi la unul Țiru. Acolo erau vișine bune. Ne am dus și ne-a făcut o friptură de porc într'un hârb de ceaur ne a adus câte o garafă două de vin și numai iată că și vine un dascăl dela ziua Crucii căruia îi era bolnav un copil și se plânge la noi că nu știe ce să i facă. Eminescu îi scrie o scrisorică și îl trimite la doftorul Tau zig. Tauzig, cum a văzut copilul, a înțeles că tatăl copilului e dascăl și copilul mâncând lacom la colaci i s'au lipit mâțele, și de aceea era bolnav. Patru copii îi murise dascălului din pricina colacilor.

Când mai mântuim din vorbă, ne animam de mâțele lui moș Creangă, căci Creangă avea unsprezece mâți ce stăteau veșnic pe lângă dânsul.

— Da pe asta cum o chiamă, moș Creangă?

Țița.

— Da pe astălalță?

— Șița, pe acea Florica, pe cealaltă Frusica; pe motanul acela Țacă, pe celalalt Suru; el săracu sare pe clampa

uși și o deschide deodată pe celălalt Ghiță, și așa până la unsprezece mâți.

Altădată când ne dăceam la dânsul ne întâmpina cu aceste vorbe:

— Apoi din văile ieste mi-i rușine dacă m'a vedea un om. Ciue știe ce-a zice, a zice că sunt beat, sau cine știe ce.

Creangă suferea de epilepsie, boală pe care o avusese și mama lui timp de vre o zece ani, dar de care se vindecase. Adese ori ne spunea el:

— Dela Harap Alb douăsprezece zile nu am eșit din bojdeuca asta; a venit împăratul rusesc, și atunci mia venit un fum pe nas.

De atunci boala se întăria pe zi ce mergea și acum în cele din urmă atacurile de epilepsie îi veniau câte două, trei ori pe zi, dar Creangă nu se descuraja, era tot vesel și guraliv; însă acum, când îi povestea ceva, parcă era mai întunecat la minte, și mai atins la vorbă. Câteodată zicea el singur:

— De acu nu i mult pân' departe.

Ochii lui nu mai străluciau ca altădată; parcă era obosit, o gălbeneală îi acoperise fața, o strălucire îi stăpânea trupul. Din zi în zi atacurile se dein

sau, din zi în zi se pierpea mai tare până în ziua de 31 Decembrie 1889, când un atac puternic îi rupse pentru vecie firul vieții și țără în țărâna rece pe cel mai mare prozator român, pe cel mai temeinic prieten, pe cel mai curat și neprihănit Român.

Cine ar fi în stare azi să poată încheia în câteva rânduri atâta poezie atât spirit, atâta originalitate, cât avea Creangă?

Născut din popor, trăitor în țară, deprins în obiceiurile și datinele țărânului, din fire isteț și mucalit, numai el a fost întâlnească pentru vecie icoana țărânului, sfătos și glumeț, când poetic și plin de jale în povestirile întâmplărilor din viața lui, când hazliu și luător în răs pentru tot ce era țargoyeț.

Când ne-am despărțit de dânsul pentru cea din urmă oară, ne a petrecut până la portită cu cuvintele acestea:

— Cu bine și cu sănătate, și de acum într'o mie de ani bejanie.

Grig. I. Alexandrescu

Adunări național-țărăniște Deputații noștri, închizându-se sesiunea parlamentară, au început să ia contact cu sătenii. Astfel ni se anunță că la Feleac, Apahida și Jucul de sus deputații noștri au fost primiți cu multă în sufleteire de țărâniște, care a așteptat să audă din gura reprezentanților ei lucrările guvernului.

Biserica Greco-catolică va primi o nouă organizare în legătură cu aplicarea concordatului bisericesc. Se va schimba și sediul episcopilor. S'a luat în proiect a se stabili un nou sediu eparhial la Sighet. Sediul episcopiei din Gherla afirmative se va muta la Cluj. Blajul va avea jurisdicția până la București, Lugojul până la Craiova iar Oradea va pierde Aradul dar i se dă Sălajul. Pe lângă fiecare episcopie urmează a se înființa teologii iar la Cluj o facultate teologică. În cercurile bisericești greco-catolice se discută problema completării scaunului episcopal nou și a celor de canonici. Aradul probabil va aparține Lugojului.

Planul Yung. Marile puteri pentru a aplană datoriile de război între state discută acum la Haga asupra acceptării planului numit Yung, care conține dispozițiuni cum adecă să se facă plățile datoriilor de război de statel învinse către statele învingătoare. Chestiunea interesând de aproape și România, d. ministru de Finanțe M. Popovici împreună cu Ministrul de externe Mironescu și Ministrul Titulescu sunt la Haga pentru susținerea intereselor României. Scopul ministrilor noștri este ca României să îi revină o sumă mai mare ca despăgubire pentru a i se da posibilitate țării să se refacă și să și poată plăti datoriile vechi. Cauza României a găsit mult sprijin și ascultare între membri Conferinței. Se așteaptă cu nerăbdare hotărârea reprezentanților puterilor mari între cari fiind vorba de interesele bănești și a statelor mari, este o simțitoare divergență. Presa străină, în deosebi cea olandeză laudă atitudinea delegației române și vede în dorința ei o justă cerere ce nu poate fi amânată.

Legea Contabilității și a Curții de Conturi a fost promulgată și publicată în Monitorul Oficial. Conform legii contabilități publice fiecare cetățean contribuabil (plătitor de dare) va trebui să aibă un livret de dare. Ori ce plată a dărilor către stat va fi scrisă pe viitor în această cărțică. Livretele se vor căpăta dela Administrațiile financiare și la percepționate.

Ministerul de finanțe, a încuviințat ca morile din țară să poată importa grâu cu consemnarea taxelor de import pe termen, de 6 luni, grâu pe care să l macine și apoi să l exporte în scutire de taxă.

Se va exporta 75 la sută făină și 25 la sută țărâțe.

Pus în libertate. Săteanul Cuparescu Pera din Șoimoș a fost pus în libertate plătind o cauciune de 50.000 Lei. Judele de instrucție a terminat cercetările și urmează ca dosarul să fie trimis Tribunalului pentru judecată. Cuparescu Pera este învinuit de omor pe care l a comis într-o noapte acum câteva săptămâni, când observând că cineva îi fură din casă recolta a tras cu arma prin fereastră lovind chiar pe fratele său Ion, care comise furtul.

Timpul. Se anunță mari călduri în întreaga țară. Căldura variază între 35 și 40 grade. La Arad căldura a atins 38 de grade. Se așteaptă ploi furtuinoase.

Falșificare de pasaport. Evreul Barbu Ionescu pe adevăratul nume Moritș Leibovici, aventurierul „român din Anglia” avea de gând să intre în țară și cum știa prea bine că nu i-se va îngădui acest lucru vroia să plătească cu bani, făcând orice sacrificiu să ajungă în țară ca să și facă de cap. În acest scop și-a angajat ca mijlocitori pe un șef de cabinet dela Minister cu numele Dospinescu și pe senatorul Titu Staicu. Acestor doi i au reușit să înducă în eroare autoritățile polițienești și să se elibereze pașaportul. Numai că au fost descoperiți în flagrant aflându-se că pașaportul pe care îl ceru ti nerul Dospinescu pentru un așa numit Bebe Ionescu nu este altcineva ca Barbu Ionescu cel incriminat în cauza exprințului Carol și care acum anul vroia să facă o lovitură de stat prin trecerea clandestină a exprințului în țară. Amândoi vinovați, atât Dospinescu cât și senatorul Staicu sunt arestați și mandatele de arestare au fost confirmate.

Congres Național-țărănesc. La Câmpu Lung în Bucovina a avut loc în săptămâna aceasta un congres județean al partidului. Membrii au luat parte în număr complet participând și o mulțime de țărâni de la sate. Cu acest prilej s au discutat mai multe chestiuni după ce oratorii au vorbit și despre opera guvernului. Asistența a aplaudat entusiasmata când s'a vorbit de guvern și membrii ei.

Inecat. Cutezanța de a se scălda în liber și în apă afundă zilnic produce câte o nefericire. În săptămâna aceasta au fost pescuite din Mureș două cadavre, al unui copil de 9 ani, Höff Ion din Glogovăț inecat de Duminecă și al unui tânăr cam de 25 ani, care s'a înecat la Pecica. Identitatea celui din urmă nu s'a putut constata.

Judecarea complotului fascist. Consiliul de Război din București a fixat termen pentru desbaterea cazului de complot al Colonelului Stoica pe ziua de 2 Septembrie ac. Citațiunile au fost trimise. Se anunță că au fost citate înalte personaje din viața noastră politică. Au fost citați astfel dnii Iuliu Maniu, toți membrii guvernului și V. Brătianu, Averescu, Lupu, Iorga, și Cuza apoi toți foștii ministri, generalii senatori de drept, șef redactorii ziarelor din Capitală și dintre minoritari, dnii Barabas Bela, Bernadi G. Bethlen G. Gyarfás E. Hans O. Roth și alții. Sunt acuzați patru generali: Stoica Augustin, Costescu, N. Manulescu și Ion Blezu. Cazul complotului este cunoscut cetitorilor, fiind vorba de lovitură de stat ce au vroit-o să facă acuzați pentru înstăpânirea teroarei fasciste acum mai bine de o lună. Sunt acuzați mai mulți indivizi pentru complicitate.

Numire de șef-inspector financiar. Ministerul de finanțe a numit în postul de șef-inspector financiar pentru Regiunea Arad pe d. Victor Țăranu.

Liberalii tăgăduesc orice vină în neorocirea dela Lupeni, deși originea dramei stă în exploatarea nemiloasă la care erau supuși muncitorii de către înreprinderea liberală a minei. Ei dau toată vina pe acțiunea agentului provocator Munteanu.

În realitate, acțiunea agitatorului n'a făcut decât să întregască ceea ce începuseră... acțiunile liberale.

Directorul general administrativ din Timișoara. Cirulă unele știri neconfirmate că în fruntea directoratului administrativ din Timișoara va fi numit d. dr. Sever Bocu, iar la Cluj d. Voicu Nițescu.

Pentru ce s'au mărit birurile.

Pentru că nici un guvern n'a venit la cărma țării în împrejurări mai grele decât acelea în cari partidul național țărănesc a luat puterea.

Pentru că d. Vintiilă Brătianu nu a fost în stare să cumpănească nici unul din cele zece bugete pe cari le a alcătuit.

Pentru că s'au găsit datorii nemaipomenite, cu cari statul era angajat în toate părțile:

Pentru 1916-1917, avem de plată 163 milioane; pentru 1917-1918, lei 24 milioane; pentru 1918-1920, lei 89 milioane 995.000, pentru 1921-1922, lei 110 milioane, pentru 1922-1923, lei 146 milioane; pentru 1923 lei 158 milioane; pentru 1924 lei 156 milioane; pentru 1925 lei 152 milioane; pentru 1926 resturi de lei 574 milioane; pentru 1927 lei 43 milioane iar pe anul 1928 nici mai mult nici mai puțin decât aproape 6 miliarde.

Pentru că s'a cheltuit în totdeauna mai mult decât s'a încasat. Pentru că la căile ferate s'au pierdut opt miliarde lei.

Pentru că din fondul împrumutării s'a cheltuit 1.959.775.000.

Pentru că d. Vintiilă Brătianu a fost un încăpățânat nepriceput.

Pentru că făcând stabilizarea leului statul român și a luat un angajament pe care cu orice preț trebuie să l ținem, pentru onoarea noastră națională, și în al doilea rând pentru buna chivernisire a banului public, a ordiniei în finanțele țării, ca în anul viitor să nu avem spectacolul din anul acesta, să circule în dreapta și în stânga datorii neachitate, și să avem un stat care, în loc să meargă spre consolidare, să se prăbușească spre faliment, așa cum pornise sub conducerea partidului liberal. În sfârșit, pentru că numai cu aceste ul time jertfe se poate încropi buna stare a tuturor, mai curând decât ne așteptăm. Iar la toamnă când situația țării se va fi îmbunătățit, ne vom răfui cu cei cari au cărmuit până astăzi țara românească, îi vom lega la stâlpul răspunderii și le vom cere socoteală.

La Bodrog în ziua St. Măriei mari au avut loc procesiuni sfinte. Au participat săteni din mari depărtări. Au cântat coruri țărănești șial dlui prof. Lipovan dela Arad.

Dr. Kapdebo — incunoștințea pacientii săi bă până la 15 August se află în străinătate.

Cinematograful ELISABETA.

Dela 18

Femeia de ieri și mâine

Reprezentațiile încep la o. 5, 7 și 9

Mare asortiment în pneumatice vechi și impermeabile alese special pentru fabricarea încălțămintelor

Societatea Comercială de Cauciuc

Strada Eduard Vaillant
Le Bourget (Franța)
Telegrame: Serap-le Bourget
Telefon: Nord 77-86.

Serviciul Technic al Jud. Arad.
ad. No. 3028, 3029, 3030/1929.

Publicațiune.

Se publică licitațiune publică pe ziua de 31 August 1929 la ora 11 pentru lucrările de repararea clădirii pre-turei din comunele Aradul nou cu s. de Lei 10.000.

Rovine cu suma de Lei 20.000 Chișineu Criș cu s de Lei 10.000.

Condițiunile de licitație se pot vedea la Serviciul de poduri și Șosele din Arad între oarele oficioase.

Licitațiunea se va ținea în conformitate cu dispozițiunile legii Contabilității publice.

Arad, la 6 August 1929.

Serviciul Technic al Jud. Arad.

No. 1271/1928 Prim. Com. Vârșand

Publicațiune.

Primăria comunei Vârșand publică licitație publică cu termen urgent pe ziua de 22 August 1929 orele 10 a. m. pentru darea în întreprindere a lucrărilor de reparare a fântânei arteziene conform devizului aprobat de către Serviciul Technic al Județului cu suma de Lei 40260.

Licitația se va ține în conformitate cu L. C. P.

Ofertele închise și sigilate se vor înainta primăriei până la acea dată.

Vadiul de 10% dnpă suma oferită se va depune în numerar sau în efecte garantate de Stat la casieria primăriei.

Condițiunile se pot vedea zilnic între oarele oficioase în biroul notarului.
Primăria.

No: 1271/1929 Prim. Com. Silindia

Publicațiune.

Primăria comunei Silindia deschide licitație publică pe ziua de 1 Septembrie 1929 orele 10 pentru furnizarea alor 114 m³ lemne de foc necesare primăriei și școlii.

Licitația se va ținea în conformitate cu dispozițiunile legii contabilități publice.

Silindia, 9 August 1929.

Primăria comunală.

Escursiunile cu automobilul sunt minunate. Dar val, une-ori survine câte o pană.

Vremea trece repede, cetind:

REALITATEA

Citiți și răspândiți
Românul